

פרשת ויהי בשלח

ויהי בשלח, אין שלוח בכל מקום אלא לזוי שנא' ואברהם הולך עמם לשלחם (בראשית יח טז) וישלחם יצחק (שם כו לא) הפה שאמר גם את ישראל לא אשלח (שמות ה ב) הוא הפה שאמר אנכי אשלח אתכם (שם ח כד) מה שכר נטלו על כך לא תתעב מצרי (דברים כג ח) הפה שאמר לא ידעתי את ה' (שמות ה ב) הוא הפה שאמר אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים (שם יד כה) מה שכר נטלו על כך כיום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל נבולה לה' (ישעיה יט) הפה שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה ב) הוא הפה שאמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (שם ט כז) ומה שכר נטלו על כך ניתן להם מקום קבורה שני נטית ימינך תבלעמו ארץ (שם טו יב): ולא נחם אלהים, אין נחוי זה אלא נהוג וכה"א נחית כצאן עמך וגו' (תהלים עז כא) וכתוב וינחם בעני יומם (שם עח יד): דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, קרוב הוא הדבר שאמר הקב"ה למשה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה (שמות ג יב). ד"א כי קרוב הוא קרוב

1 ויהי וכו' | אכ בשלח פרעה (א ג' וגו') אין | ויהי בשלח | ט ח' | מ ואברהם עודנו הולך | ו עמם | 2 כ יצחק וגו' | אט ואו' (א ח') וישלחם יצחק וילכו מאתו בשלום | במקרא: וגם, וכ"ה ש אבל פ ככפנים | 3 הפה | ד ח' | אתכם | אר ג' ואת טפכם, וכן אגדת שמואל פ"ה ובפי רבי בחי | 4 א מצרי וגו' | א ה' ומי ה' אשר אשמע בקולו הוא הפה שאמר ה' הצדיק וגו' מה וכו' | ד היא | הפה בפי | ב ד ח' | 5 מ ויאמר מצרים אנוסה | כי וכו' במצרים | טמ ח', כי כ ה' וגו' | 6 כ מזבח ה' | ט לה' וגו' | בתוך וכו' | מ ח' | ומצבה א' גב' | כ ח' | 7 כ שאמר לו ה' | ואני וכו' הרשעים | טכמ ח' | 8 ומה וכו' | ד על כן נתן | מ מה | א טכ שניתן | אטכ ימינך וגו' | 9 נחוי | אדטכ נחום | זה | א טכמ בכל מקום | אטכמ שני נחית | 10 וגו' | טכמ ח' | וכתוב | אטכמ ח' | כ בעמוד ענן וגו' | ט יומם וכל הלילה בעמוד אש | 11 קרוב בפי ב וכו' ד"א | כ ח' | הוא בפי | אטמ ח' | אט המקום | מ העם הזה | 12 א ממצרים וגו' | ט תעבדו את וגו' | ד"א קן ח' | ד"א כי וכו' לשנייה בע' הסי' ש' ד' מ ח' | כי וכו' | כ קרובה היא דרך לחזור

1 אלא לזוי. דהא הלכו על מנת לחזור, אבל בשמות רבה פ"כ ט"ג דורש כן משום דקשיא ליה וכי פרעה שלחם בלעם אמר **אל** מוציאם ממצרים, וכאן כתיב ויהי בשלח פרעה. ומלות בכל מקום אשגרת לשון, ובשכל טוב ופסיקתא זוטראי ליתא ולשון התנחומא שלוח הזה לזוי. וכן שמ"ר שלוח האומר כאן: 2 יצחק. וכן ת"י בשני המקומות, אבל אינקלוס תרגם גבי אברהם לאלויותהוין וגבי יצחק ושלתהוין: 8 הרשעים. שמות רבה פ"ה ס"ד ופי"כ ס"י, תנחומא ס"א ותנחומא ב' ס"ב, פדר"כ פ"י דף פז, פס"ר פ"יט, ילקוט שמואל ר' פג, אגדת שמואל פ"ה ס"ח, ושם הפה שאמר מי ה' אשר אשמע וכו' הוא הפה שאמר ויאמר מצרים אנוסה וכו' הפה שאמר לא ידעתי וכו' הוא הפה שאמר ה' הצדיק, ועיין בפירושו ר' בחי: 9 נחוי. תפסתי בגירסת המ"ח והגירסת נחום היא כעין אשגרה: — וכן הוא אומר וכו'. עיין רש"י שמביא ראיות אחרות מן המקרא: 11 קרוב הוא הדבר וכו'. נטה מדרך הפשט משום דקשיא ליה אדרבה היא הנותנת כדמפרש לקמן וע"כ דורש באופנים שונים וכל הענין גם בתנחומא עד ויתקנו מה שקלקלו בע' הסי': 12 כי וכו' למצרים. הגר"א מוחק אלו המלות לפי העתקת

וגו' | ט תעבדו את וגו' | ד"א קן ח' | ד"א כי וכו' לשנייה בע' הסי' ש' ד' מ ח' | כי וכו' | כ קרובה היא דרך לחזור

מסכתא דויהי בשלח פתיחתא

הדרך לשוב למצרים שנאמר דרך שלשת ימים נלך במדבר. ד"א כי קרוב הוא קרובה השבועה שנשבע אברהם לאבימלך שג' ארבעה ימים ועתה השבעה לי באלהים הנה אב תשקור לי לניני ולנכדי (בראשית כא כג) ועדיין נכדו קיים. ד"א כי קרוב הוא קרובה מלחמה ראשונה לשנייה. ד"א כי קרוב הוא בקרוב ירשו כנעניים את הארץ שני ודור רביעי ישוּבו הנה (שם טו טז). ד"א כל שכן לא הביאן הקב"ה דרך פשוטה לארץ ישראל אלא דרך המדבר אמר הב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ מיד מחויקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והם בטלים מן התורה לא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נכללת בגופן מכאן היה ר' שמעון בן יוחאי אומר לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן ושויין להם אוכלי תרומה. ד"א כי קרוב הוא כל שכן לא הביאן המקום בפשוטה אלא כיון ששמעו כנעניים שישראל נכנסין לארץ עמדו ושרפו כל הזרעים וקצצו כל האילנות וסרתו את הבנינים וסתמו את המעינות אמר הב"ה לא הבטחתים לאבותם שאכניסן לארץ חריבה אלא לארץ מלאה כל טוב שג' ובתים מלאים כל טוב (דברים ו יא) אלא הריני מקיפן במדבר ארבעים שנה עד שיעמדו כנעניים ויתקנו מה שקלקלו: כי אמר אלהים פן ינחם העם בראותם מלחמה. זו מלחמת עמלק שג' יורד העמלקי וגו' (במדבר יד מה). ד"א כי אמר אלהים זו מלחמת בני אפרים שג' ובני אפרים שותלח וברד בנו והרגום אנשי גת (דה"א ז כ) וכתוב בני אפרים נושקי רומי קשת הפכו כיום קרב וגו' (תהלים עח ט-י)

5
10
15

ר"ל (ומלת ד"א אינן בנוסחא הישנה), ועיין סהתי"ה:
 2 אברהם וכו'. בראשית רבה פ"ג ס"ב, ובמדבר רבה פ"ד ס"א. פדר"כ דף פה. מדרש אגדה, תנחומא כאן ס"א:
 4 מלחמה וכו'. מלחמת בני אפרים, ד"ר ובמ"ע ציור לומר דהכלוה ל שתי מלחמות שהיו להם אחת בשלש ימי אפולה ואתה על הים: — ד"א וכו'. דרשה זו השמ"ע בפ"י — בקרוב וכו'. בא"א מגיה קרוב הוא שירשו ומטלים לקמן ועדיין לא היה להם דור רביעי: — ודור וכו'. במדרש אגדה הדברים מעורבבים: 5 ד"א וכו'. צ"ל ד"א כל שכן ולמה לא הביאן וכן לקמן או צ"ל ד"א כל שכן אם (או אלו כג' הילקוט) הביאן בפשוטה אלא כך וכו', ועיין בראב"ע ורמב"ן שיש מפרשים מלת כי כמו לפי ויש שמפרשים כמו אע"פ: 7 ארבעים שנה. בא"צ מוחק אלו המלות אינן אלא אשגרת לשון, עיין מנחת יתודה עה"ת וגירסתו ג"כ נכללת בכ"ף: 8 מכאן וכו'. לקמן בפרשה ויטע פ"ב: 11 ושרפו וכו'. שמות רבה פ"ב ס"טו בשם ר' יוחנן, קהלת רבה פ"ג פסוק יא. ועיין ספרי דברים פ"ט לז, ותנחומא ראה ס"ז: 15 עמלק וכו'. שמות רבה פ"ב ס"ח. רש"י ורמב"ן ורא"ש. ועיין פ"ע: 16 בני אפרים וכו'. מכילתא דר"ש, סנהדרין צב, פדר"א פ"ח, פדר"כ פ"ד דף פה, שמ"ר פ"כ ס"א, שהשר"פ פ"ב פסוק ז, ת"י, ילקוט יחזקאל ר' שעו וד"ה אלף ע"ו, פסיקתא וזרתתי ושכל טוב, ותוס' סוטה יג. ד"ה סרה, ורמב"ן שמות יב מ:

למצרים | 1 אט לחזור | דרך | ט ח' | אטכ בימי וגו' |
 2 קרובה | כ ח' | אטכ שבועה | ט אברהם אבינו | שג' |
 רק אב | ועתה | דמ ח' | ט הנה וגו' | הנה | ד ח' | אב
 באלהים וגו' | 3 א עדיין נכדי | קיים | א ח' | קרובה | קו ג'
 השבועה | 4 כ חדשו כנענים | 5 א טוב | ח' | כ הנה וגו' |
 ד"א | ר ט | כל שכן | קי ח' | ל לכן | לא | מ א, ט אלו
 ק ולמה לא | טל הבי', אכמ המקום, ק הכתוב | דרך
 וכו' | אטכמ בפשוטה (א ח') | לא כך (אטכ ח') | אמר המקום
 (כ הק', ט הבי', א המקום אמר) אם מכניס אני (אב אני
 מכניס) את יש' (כ ג' לארץ עכשיו ט ג' בפשוטה, א ג'
 לארץ) מיד וכו' | 6 ל ד"א אמר הקב"ה | מיד | א ג' עכשיו |
 7 אטמ הם מחויקין | אדם וכו' | טמ איש בשדהו ובכרמו,
 כ אין אדם בשדהו בכרמו | א אדם | ט ובטלין | אטמ הרי
 (מ ח') אני מקיפן | כ אני מעכבן | 8 ט כדי שיאכלו | אטמ
 את המן | אטכמב באר | אד נכללת | כ ר' ישמעאל | בן
 יוחאי | ד ח' | 9 טכ תורה | מפ לירוש | ט שנייה,
 שניים, פ ושניים | א לאוכלי | 10 כי קרוב הוא | רק ד |
 כל שכן | ד ח' | א שלא | לא | מ א, ל ולא | כ הביאן |
 המקום | ט ח' | קי בפישוטן | מ שרפו | ט כנענים | 11 קי נכנסו |
 לארץ | קי ח' | עמדו וכו' | מ שרפו | כל | אטכמב את וכן
 במסוך | אט הנטיעות | אטכ הבינינות | 12 א העיינות | כ הק' למ הקב"ה, א המקום | אטכמל הבטחתי | אטכמ לאברהם
 אביהם (מ ח') | אטכ שאני מכניסן | מ שאני מכניס את בניו | לארץ בפ' | ב ד ח' | 13 אט בתים | א טוב וגו' | אב הרי אני |
 14 אטכמ כדי שיעמדו | כ כל מה | קי ד"א כי וכו' | כי וכו' העם | מ ח' | פן וכו' | ר וגו' | 15 א העם וגו' | בראותם מלחמה |
 כ ח' | זו וכו' אלהים | ט ח' | כ מלחמת עמלקי | מ העמלקי | ג' והכני' | וגו' | מ ח' | 16 א ד"א זו | מ ד"א בראותם
 מלחמה | ל אלהים וגו' | ד רב שג' אלה בני אפרים | א שותלח בנו וברד בנו ותחת בנו וגו' והרגום אנשי גת וגו' מאתים אלף
 בני אפרים שג' בני וכו' | וברד וכו' | ד ח' | כ בנו וגו', ט בנו זכד בנו והרגום וכו' | מ גת מאתים אלף על לא שמרו וכו' |
 17 כמ ואומר | כ נושקי וגו' | הפכו וכו' | מ ח' | א וגו' |

מפני מה שלא שמרו ברית אלהים ובתורתו מאנו ללכת עברו על הקץ ועל השבועה. ד"א שלא יראו עצמות אחיהם מושלכין בפלשת ויחזרו להם. ד"א כי אמר אלהים כדי שלא יחזרו לאחוריהם והרי דברים קל וחומר ומה אם כשהקיפם דרך עקומה אמרו נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד ד) אלו באין בפשוטה על אחת כמה וכמה.

6 ויסב אלהים את העם דרך המדבר מפני מה כדי לעשות להם נסים וגבורות
במן ובשליו ובכאר. ר' אליעזר אומר דרך כדי לינעם שני ענה בדרך כחי קצר ימי וגו'
(תהלים קכ כד). המדבר כדי לצרפן שני המוליכך במדבר הגדול והגורא (דברי ח טו)
ים סוף כדי לנסותם שנא' אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך וגו' (תהלים קו ו).
ר' יהושע אומר דרך כדי ליתן להם את התורה שני בכל הדרך אשר ציה ה' אליהם
אתכם תלכו (דברים ה ל) ואומר כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר
(משלי ו לג). המדבר כדי להאבילם את המן שני המאבילך מן במדבר וגו' (דברים
ח טו). ים סוף כדי לעשות להם נסים ונפלאות שני שכחו ו מושיעם עושה גדולות וגו'
(תהלים קו כא) ואומר וינער בים סוף ויחרב ויוליכם בתהומית כמדבר (שם ט):
וחמושים אין חמושים אלא מזוינים שנא' ואתם תעברו חמושים (יהושע א יד) וכתוב
ויעברו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה חלוצים ארבעים אלף חלוצי צבא (שם
15 ד יג-יד). ד"א וחמושים עלו אחד מתמשה וי"א אחד מחמשים וי"א אחד מחמש מאות
ר' נהוראי אומר העבודה לא אחד מחמש מאות עלו שנא' רבבה כצמח השדה נתתיך

1 מה | ד ח' | מ כי לא | שלא | א על לא | קי האלהים |
ובתורתו וכו' ללכת | ט ח' | ללכת | מ ח' | אט על שעברו,
מ שעברו | כ ועברו על השבועה | אט על שעברו על
השבועה | 2 ד"א | מ ח' | אט כדי שלא | מ יראו יש'
עצמותיהן מושלכין | ט את עצמות | בפלשת | מ ח' | מ להם
למצרים | כי אמר אלהים אטכמ ח' | כדן | כ ח' | 3 כ
לאחריהן | לך והלא | ומה | אטמ ח' | אם | כ ח' | א
כשהקיפו | 1 עמוקה | אטכמ רחוקה | 4 ונשובה מצרימה |
כמ ח' | כמ הביאן | אט על אמריכ אלו הביאן בפשוטה |
5 אלהים | מ ח' | אכ העם וגו' | דרך וכו' | דש ח' | מפני
מה | ד ח' | להם | ד ח' | 6 במן וכו' ובבאר | אטכמ ח' |
אומר | מ ג' אמר | דרך | וק ח' | כדן | אטכ ח' | קצר וכו' |
אטכמ ח' | 7 כדן | אכ ח' | כ במדבר וגו' | והגורא | מ ח'
ט ג' וגו', א וגו' | 8 כדן | אטכ ח' | אטכמ שני וימרו (ט
ח') על ים בים (א ח') סוף | 9 כדי ליתן להם | מ ח' | כ
אשר וגו' | אליהם | ט ח', קכ' אלהינו | 10 א תלכו וגו' |
דרך וכו' מוסר | וקכ ח', אל וגו' | תוכחות מוסר | ט ח' |
11 כדן | מ ח' | את | ט ח' | כ מן וגו' | וגו' | אטלמ ח' |
12 כדן | מ ח' | ונפלאות | אטכמ וגבורות | אטכמ שני | גוראות
על ים סוף | 13 ואומר | אכ ח', ט שני | ויחרב וכו' כמדבר |
כמ ח' | ויוליכם וכו' | ט ח', א וגו' | 14 ותמושים | א גוסף
עלו בני יש' | כ מזוריים | שנ' קי' ג' ותמושים עלו בני
יש' | ט חמושים ומלמד שהיו מצוינן בחמשה מינין ויין
ד"א אין חמושים אלא מזורין שני ויעברו בני גד ובני
ראובן חמושים בארבעים אלף | וכת' וכו' | אכ ואין (א ד"א
אין) חמושים לא מזוריים שני ויעברו בני ראובן בני גד וגו',
ואומר (כ ח') בארבעים אף חלוצי צבא וגו' (א ח') | וכתוב וכו' צבא | מ ח' | חמושים | במקרא: חלוצים וכו' ל | 15 בגין | ד
ח' | במק': כארבעים | 16 וחמושים עלן | מ ח' | עלן | טכ ח', א ג' וגו' | ט חמושה עלו ד"א אחד | ט ויש אומר | 17 אכמ ולא

1 על הקץ וכו'. הקץ שנגזר בין הנתיים והשבועה שהשביע
יוסף לאחיו, עיין שכל טוב ותי' על הפסוק וישבע יוסף
ושהש"ר שם: 2 ד"א. בא"צ מחוק מלות ד"א וכן צריך
להיות וכן ליתא במ"ח ובמכילתא דרשב"י אינו רק טעם
אחד וכן משמע מן הרבה ושי"ט (ובלשונו ויראו עצמות יוסף
אחים ט"ס ומלת יוסף מיותר). בפ"ז מהפך הסדר ומביא
בתחלה כי אמר וכו' מלחמה שלא יראו וכו' להם ואח"כ
ד"א למה הקיפן שלא יחזרו למצרים שני נתנה וכו' מצרימה
ד"א בראותם מלחמה אלו בני אפרים וכו' ובמ"ע מקיים
הגירסא ד"א ומפרש דקאי על מאורע אחר, וא"כ: — ד"א
וכו'. אינו מובן מה זה בא לפרש ובמכילתא דרשב"י נשנה
לעיל על מלות כי קרוב הוא ובאמת שייך יותר ל"שם:
15 חלוצים. גראה דצריך להיות חמושים כאשר הוא במקרא
ומתחלה מוכיח מדכתיב חמושים בענין מלחמה שהיה יהושע
אומר להם שיעברו לפני אחיהם ויעזרו אותם במלחמה ואחר
כך מביא ראיה מדכתיב חמושים ומפרש חלוצי צבא אך הוא
לפי גירסת הרפוס, אבל לפי גירסת הליקוט וכ"ו אקספרד
מתחלה מוכיח דחמושים מזוינים ומפרש בליקוט הטעם משני
שהיו מזוינים בחמשה מיני זין, וכן הוא במכילתא דרשב"י
וירושלמי שבת ח ע"ב (ובהמשה עשר שם ט"ס במקום
חמשה) ופר"כ פ"י דף פה ובלשון השני מפרש חמושים
מענין מזוריים ומוכיח מדכתיב חמושים חמושים חמושים
וחלוצי הוא לשון זרוו, עיין ספרי במדבר צד דט ובבלי
יבמות קב: ונראה דהעיקר כגירסת כ"ו אקספרד אבל אין
הכרח למחוק הגירסא הישנה, וברבה פ"כ ס"ט מנשך אחר
הפירוש מזוינים וכן תרג' ירושלמי חמושים בעובדא טבא אבל
בת"א מ"א ומ"מ מפרש מזורין, ולשון הש"ס אין חמושים
וכל דר' עס חמשה טפלין. עיין לקמן: 16 מחמש מאות. הגר"א
מגיה מחמשת אלפים, וכן בסמוך, סהת"ה. ועיין בפירושו
ר' בחיי.

ואומר (כ ח') בארבעים אף חלוצי צבא וגו' (א ח') | וכתוב וכו' צבא | מ ח' | חמושים | במקרא: חלוצים וכו' ל | 15 בגין | ד
ח' | במק': כארבעים | 16 וחמושים עלן | מ ח' | עלן | טכ ח', א ג' וגו' | ט חמושה עלו ד"א אחד | ט ויש אומר | 17 אכמ ולא

מסכתא דיהיה בשלח פתיחתא

יחזקאל טו ז) וכתוב וכני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו (שמות א ו) שהיתה האשה יולדת ששה בכרם אחד ואתה אומר אחד מחמש מאות עלו העבודה לא אחד מחמש מאות עלו אלא שמתו הרבה מישראל במצרים ואימתי מתו בשלשת ימי אפלה שנאמר לא ראו איש ארת אחיו (שם י כג) שהיו קוברים מתייהם והודו ושבוהו להקב"ה שלא ראו אויביהם וששו במפלתם <ר' יוסי אומר וחמשה דורות עלו>

ויקח משה את עצמות יוסף עמו. להודיע חכמתו וחסידותו של משה שכל ישראל עוסקין בכזה ומשה עוסק במצות עצמות יוסף עליו הכתוב אומר חכם לב יקח מצות ואויל שפתים ילבש (משלי י ח) ומשה מהיכן היה יודע היכן היה קבור יוסף אמרו סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור והיא הראתה למשה קבר יוסף אמרה לו במקום הזה שמוהו עשו לו מצרים ארון של מתכת ושקעוהו בתוך נילוס בא ועמד על נילוס נטל צרור וזרק לתוכו וזעק ואמר יוסף יוסף הגיעה השבועה שנשבע הב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו הן כבוד לה' אלהי ישראל ואל תעזב את גאולתך כי בגללך אנו מעוכבים ואם לאו נקיים אנחנו משבועתך מיד צף ארונו של יוסף ונטלו משה ואל תתמה בדבר הזה הרי הוא אומר ויהי האחד מפיל הקורה והברזל נפל למים ויצעק ויאמר אהה יי' והוא שאול (מ"ב ו ה) והרי דברים קל וחומר ומה אלישע תלמידו של אליהו הציף הברזל ק"ו למשה רבו של אליהו. רבי נתן אומר בקיפוטולין של מצרים היה קבור יוסף ללמדך שבמדה שהארם מודד בה מודדים לו. מרים המתינה למשה

5
10
15

5 במפלתם. עיין כ"ז לעיל בא פ"ב, פד"כ פ"י דף פ"ע"ב, שמ"ר פ"ד ס"ג. ומאי דנת' ס"פ. כאן בילקוט בשם ר' יוסי אפשר דהוא מן המכילתא ואפשר ג"כ דלקוח מן המכ"י דרשב"י או מן הפסיקתא ובמקום וחמשה צ"ל חמשה או צ"ל כמו שהוא במכילתא דר' ש ארבעה או חמשה ור"ל ארבעה חוץ ממנו ובין כולם חמשה והיינו האב ובנו ובן בנו וכו' אבל בפס"י הגירסא לה' דורות עלו וגראה דרומו אל הכתוב דודר רביעי ישבו הגה והיה מפרש לאחר דור רביעי אבל אפשר דצ"ל וה' אבל יונתן תרגם וכל חד עם חמשה טפלין: 7 עוסק במצות. ור"ל ור"ל ט"ס. ותפסא טוסה פ"ד ה"ז. בבלי שם י"ג, שמות רבה פ"כ ס"ט ודברים רבה פ"יא ס"ו, פד"כ שם תנחומא כאן ס"ב. ופ' עקב ס"ו, ילקוט וזאת הברכה רמו תתקס"ה ומשלי תתקמ"ו, מ"א. וזהו כאן: 12 גאולתך צ"ל גאולתך של ישראל או גאולתנו כאשר הגיה בא"א ובא"צ: 17 יוסף. עיין בנסמן לעיל ובמקום ר' נתן בתוספתא י"א. והוראת המלה קיפוטס וליין עדיין בספק. ולדעת קצת היא לשון יון κρυπτα, מערה או תיבה. עיין Winter u.

טב השדה וגו' | נתתיך | מ ח' | 1 אטכמ ואומר | וישרצו וכו' ויעצמו | מ ח' | אכ וישרצו וגו' | וירבו ויעצמו | ט ח' | האשה | ט ח' | אמ אשה | האשה וכו' אומר | כ ח' | 2 א אחת | ואתה וכו' במצרים | מ ח' | ט ואת אומר | אומר | א ח' | כ אחד מחמשים עלו העבודה ולא | העבודה וכו' עלו | ל ח' | העבודה וכו' במצרים | ט ח' | א ולא | 3 אלא וכו' | במצרים | אכ ח' | אכ אימתי | מתו | א ח' | א האפילה | שני עד סה"ד | מ ח' | 4 מ ולאי | א איש וגו' | אחיו וגו' | קוברין | מ זוכרין | אטכ את מתייהן | להקב"ה | אטכ ח' | 5 א וישישו | המוסגר רק ט | 6 ויקח וכו' בגי' עמ' הס' ש' ז | ט ח' | עמין | אכ ח' | וחסידותו | אטכמ ח' | של משה | ק ח' | א שהיו הכל עטיקין | 7 מ עסקין | מפ עסק א עסק | מ ועליו | הכתוב | אכמ הוא | א לב חכם | 8 ואויל וכו' | כמ ח' | א וגו' | אכמ וכו' מגין | מ מהיכן | היה משה יודע | ב יודע משה | אמ היה | א ח' | יוסף קבור | אמרו

וכו' א שני ושם בת אשר סרח אמרו וכו' | 9 והיא וכו' יוסף | מפ ח' | א והיא הראת אמרה למשה היכן יוסף קבור ולא עוד אלא שעשו לו מצרים ארון של מתכת | היא הראת למשה קבורו של יוסף | כמפיש אמרה לו | מ ח' | ארון של מתכת עשו לו מצרים | מ המצריים | ושקעוהו | 10 | מ בנילוס | כ בנילוס | כמ בא משה | כמ בנילוס | 11 | כ נטל לוח של זהב וחקק בה שם המפורש וזרק לתוכו | וזעק | מ ח' | אכ צעק | יוסף בפ' ב | מ ח' | כ כן יעקב | מ הגיע עת שנשבע | אכ שבועה | אמ המוקם | כל הקב"ה | 12 | קו גאל | תן וכו' לאון | א ח' | תן וכו' | כמפ אם אתה עולה | מפ מראה את עצמך | מוטב ואם לאו | ל גאולתך | 13 | מעוכבים | ל' | אם אתה מראה עצמך מוטב | א אנו | מ משבועתנו | א משבועתך | השבועתנו | מיד | א ח' | א אל | 14 | דיבר הוה | אכפש ח' | הוה | כ ח' | כמ אחד | מפיל | דמ ג' | את | א הקורה וגו' | יאמר איש האלהים אנה נפל וגו' | מה אם אלישע | והברזל וכו' | מ ח' | כ וגו' | במקרא: ואת הברזל נפל | 15 | ל וכן במקרא: ואתה אנה נפל | יאמר: אנה נפל ויקצב עץ וישלך ויצף הברזל | מ ח' | מ הלא | 16 | מ את הברזל | ק"ו | מ ח' | אכ במשה | מ משה | מ אלהו לא כש"כ | כ ר' אומר | וימך בפניו | אש בקפיטולין, | כ בקפיטולין, | ק בקיפוטולין, | ל מ של מלכים | 17 | היה וכו' | א קברוהו בין המלכים שני | ונתנו וגו' | וכי מגין היה יודע משה איזה הוא ארונו של יוסף הלך משה ועמד בין הארונות צעק ואמר יוסף יוסף הגיעה השבועה שנשבע המקום לאברהם אבינו וגו' | נודעו ארונו של יוסף ונטלו וזבא לו ללמדך | יוסף | כ ג' | וגו' | אכמ שאדם |

שעה אחת שנא' ותתצב אחותו מרחוק לדעה (שמות ב ד) והמקום עכב לה במדבר הארון והשכינה והכהנים והלויים וכל ישראל שבעת ימים עם ענני כבוד שנא' והעם לא נסע עד האסף מרים (במדבר יב טו). יוסף וזה לקבור את אביו שאין באחיו גדול ממנו שנאמר ויעל יוסף לקבור את אביו וגו' ויעל עמו גם רכב גם פרשים (בראשית נ וט). מי לנו גדול כיוסף שלא נתעסק בו אלא משה, משה נתעסק בעצמות יוסף שאין 5 בישראל גדול ממנו שנא' ויקח משה את עצמות יוסף עמו מי לנו גדול כמשה שלא נתעסק בו אלא שכינה שנא' ויקבור אותו בניא (דברים לד ו) ולא עוד אלא שעם יעקב עלו עברי פרעה ווקני ביתו שנא' ויעלו אתו כל עברי פרעה ווקני ביתי (בראשית נ ז) ועם יוסף עלו הארון והשכינה והכהנים והלויים וכל ישראל ושבעה ענני כבוד ולא עוד לא שהיה מהלך ארונו של יוסף עם ארון חי העולמים והיו עובדים ושבים אומרים מה 10 טיבן של שני ארונות הללו והם אומרים להם זה ארונו של מת וזה ארונו של חי העולמים ואומרים להם מה טיבו של מת להלוך עם ארון חי העולמים ואומרים להם המונח בארון זה קיים מה שכתוב במונח בארון זה. במונח בארון זה כתיב אנכי ה' אלהיך (שמות כ ב) וכיוסף כתיב התחת אלהים אני (בראשית נ יט). במונח בארון זה כתיב לא יהיה לך אלהים אחרים וכיוסף כתיב את האלהים אני ירא (שם מב יח) 15 כתיב לא תשא וכיוסף כתיב חי פרעה (שם מב טו), כתיב זכור את יום השבת וכיוסף כתיב וטבוח טבח והכן (שם מג טו) ואין הכן אלא שבת שני והיה ביום השישי והכיני רועים בשכם לך ואשלחך אליהם ויאמר לו הנני (בראשית לו יג) כתיב לא תרצח לא רצח לפוטפר, כתיב לא תנאף לא נאף לאשת פוטפר, כתיב לא תננוב לא ננב 20

1 אב מרחוק וגו' | לדעה | מ ח' | כ והקבה | 2 מ וכהנים ולויים | א והלויים ושבעת ענני וכו' | כמ ישראל ושבעת ענני וכו' | מ הכבוד | 3 כ נסעו וגו' | אמ ואין | 4 שב' | מ ח' | קלו אביו כתיב (ל וכתוב) ויעל | וגו' | מ ח' | כ עמו וגו' | א רכב וגו' | גם פרשים | מ ח' | 5 אבמ מיוסף | מ ולא | משה בפ' | ב ח' | אכמ וזה בעצמות | מ ואין | 6 א הימנו | עמו | אמ ח', כ וגו' | אכמ ממשה | מ ולא | 7 כמ הקבה, א הק' | א בניא וגו' | אלא כ ח' | 8 ביתן | א ב' וגו' | שב' | וכו' | ביתן | רק כ | במקרא: וקני | 9 עלן | ד ח' | וכל יש' | אל ח' | ט ויש' | א ושבעת | כ הכבוד | 10 מהלך | אטכמ ח' | אטכמ יוסף מהלך | א עולמים | טמ והיו אר"ה אומרים להם (מ ח') מה, כ ואומרים היל אר"ה להן ליש' מה | א והם אומרים להם מה | 11 א אומ' יש' לאוה"ע | זה וכו' | א שני ארונות הללו, זה וכו' | להם | ט ח' | אמ ארון...ארון | כ חי העולמים...מת | של | מ ח' | וכן בס' | של בפ' | ב א' | 12 א עולמים | ואומרים וכו' | א המת המונח בארון וכו' | טב והיו אומרים | להם | ט נוסף אוה"ע | כ טיבן של ארונו של מת שמהלך | טמ מהלך | ארון | מ ח' | ט עולמים | כ אמרו | טמ והם אומרים | כ אמרו | 13 להם | ט מ ח' | זה | כ ח' | ט שכתוב בזה | במונח | מ ח' | במונח בארון זה | מ בזה | 14 מ ביוסף | א כי התחת | אטכ אנכי | במונח כתיב זה | מ ח' | 15 מ כת' | אלהים אחרים | כ ח', א וגו' | אחרים | מ ח' | 16 כתיב בפ' | מ ח' | וכן בכולן | ע | ג בעי' | ה' | כתיב בפ' | ב מ ח' | אט פרעה אמ תצא | את יום השבת | אכ ח' | 17 כתיב | מ ח' | וכן וכו' | א אן והכן | אלא | ד ג' | ערב | שב' | ד כתיב הכא והכן וכתוב התם | 18 את אביך | אכ ח' | אל וכו' | א ח' | 19 רועים וכו' | אליהם | כ ח' | לך וכו' | טמ ח' | הגנן | ד ב' | יודע היה שאחיו שונאים, אותו ולא רצה לעבור על דברי אביו | כתיב | א ח' | וכן בכולן | 20 כ | יוסף לא רצח | אטכ לפוטפר | כתיב וכו' | פוטפר | ט ח' | כ. שלא נאף באשת

Wünsche: Mechilla S. 76, A. 2 רומי c pitolium וקפריגניט או קבריגט כמו שהוא בטוטה לפי השערת החכם זאקס מן: λαβ πυθω, עיי' Kraus,Lehn, עיי' wörter עיי' קפריגניט: 2 כבודי. עיי' ספרי במדבר צד קה, ושי' 13 קיים וכו'. טוטה יג, ירושלמי ברכות ד ע"ג, פדר"כ שם דף פו ופס"ד י הדברות דף קיב. תוספתא טוטה שם ותנחומא כאן ס' ב פ"ז: — כתיב וכו'. במדבר רבה פ"ד ס"ז, תנא דבי אליהו פ"כ דף קלא, פ"ז: 16 חי פרעה: בפ"ז מוסיף אבל השם לא היה מוכיר לבטלה וכן במד"ר שם על הפסוק דקהלת ועל דברת שבועות אלהים שהיה זהיר על השבועה שלא נשבע חי השם אם תצאו מזה אבל בתד"א מפרש והלא דברים ק"ו אם נשבע בב"י קיימו במלך מלכי המל' הקב"ה על אכ"כ: 17 ואין הכן. וכן תד"א שם אין הכן אלא שבת שני וכו' ובר' פ"צב ס"ד ובמד"ר פ"ד ס"ב ותנחומא נשא סוף ס"כח: 20 לא רצח וכו'. תדב"א, שלא שמע לאשת רבו והרג את פוטפר. ועיין בראשית רבה פ"פ ס"ה.

מסכתא דויהי בשלח פתיחהא

שנאמר וילקט יוסף את כל הכסף וגו' (בראשית מז יד), כתיב לא תענה ברעך והרי דברים קל וחומר ומה דבר של אמת לא ענה של שקר על אחת כמה וכמה. כתיב לא תחמוד שלא חמד אשת פוטיפר, כתיב לא תשנא (ויקרא יט יז) וביוסף אומר וינחם אותם וידבר על לבם (בראשית נ כא), כתיב לא תקום ולא תטור (ויקרא יט יח) וכתיב ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה (בראשית נ ט), כתוב וחי אחיך עמך (ויקרא כה לה) ויכלכל יוסף את אביו (בראשית מז יב): כי השבע השביע השביעם שישיעו לבניהם. רבי נתן אומר מפני מה השביע את אחיו ולא השביע את בניו אמר אם אני משביע את בני אין המצרים מניחים אותם ואם אומרים אבינו העלה את אביו מיד הם אומרים להם אביכם מלך היה לפיכך השביע את אחיו ולא השביע את בניו. אמר להם יוסף אבי ירד כאן לרצונו ואני הצלתיו אני ירדתי על כרחי משביע אני עליכם ממקום שננכתני לשם תחזירוני וכן עשו לו שני ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם בחלקת השדה אשר קנה יעקב מאת בני חמור אבי שכם במאה קשימה ויהיו לבני יוסף לנחלה (יהושע כד לב): פקוד יפקוד אלהים אתכם. פקד אתכם במצרים יפקוד אתכם בים סוף, פקד אתכם על הים יפקוד אתכם במדבר, פקד אתכם במדבר יפקוד אתכם על נחלי ארנון, פקד אתכם בעולם הזה יפקוד אתכם בעולם הבא: והעליתם את עצמותי מזה, שומע אני מיד ת"ל אתכם כשתהיו עולים ומנין שאף עצמות השבטים העלו עמם שני מזה אתכם. ויסעו מסוכת ויחנו באתם מה איתם מקים אף סוכות מקום ר' עקיבא אומר אין סוכות אלא ענני כבוד שנא' וברא ה' על מכוני הר ציון (ישעיה ד ה) וכתיב כי על כל כבוד חופה אין לי אלא לשעבר לעתיד לבא מנין ת"ל וסוכה תהיה לצל יומם ואומר ופדויו ה' ישוכון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם (שם לה י).

7 שישביעו. פדר"כ פ"י דף צד; תנחומא כאן פ"ב, פ"ז, שכל טוב, מדרש אגדה, רש"י: 10 אני ירדתי. עיין בח"ג, ונראה כהנוסחא שבפנים: 11 ממקום וכו'. בראשית רבה פ"ה פ"ג, שמות רבה פ"כ ס"ט, דברים רבה פ"ח ס"ד ילקוט יושב קמד, ויהושע לה, ורד"ק יהושע: 16 בעוה"ב. עיין בנסמן לעיל אות ז: 17 אתכם. עיין גירסת כ"מ וכן בילקוט דפזוויניציאה נוסף זה תרי עשר וכן לשון הפ"ז וש"ס מנין זה אבל בפדר"כ שם אתכם מלמד שהעלה כל שבט, וכן בראשית רבה פ"ק ס"א ת"ל אתכם ולשון רש"י סוטה ז: והוא שאמר יוסף והעליתם את עצמותי מזה אתכם עם עצמותיכם. ועיין ספרי דברים פ"טקא שמח ד"ה שמע וירושלמי סוטה יז ע"ג, ומ"א ורש"י עה"ת: 21 ראשם. לעיל בא פרשה יד.

פוטיפרע | א אשתו של פוטיפרע | ל את אשת | מ לא שמע אל אשת | כ שלא גנב | גנב | קי ג' פרעה. ל ג' לפרעה | 1 אט כענין שני | כ דכתיב וילקט | את וכו' וגו' | כ ח' | כל | מ ח' | הכסף | ט ג' לא תנאף לא נאף אשתו של פוטיפרע לא תחמוד לא חמד אשתו של פוטיפרע | יגו' | טמ ח' | כתיב | ט ח' | ברעך | אטכמ ח', ד ג' ויוסף לא הגיד לאביו מה שעשו לו אחיו | 2 מ והלא | כ הדברים | א ומה אם | אטכמ דברים | אטכמ לא הגיד (אמ' ג' לאביו) | מ דברים של שקר | אט ק"ו (א ג' דברים שהן) של שקר | 3 כתיב וכו' פוטיפרע | ט ח' | אטכמ לא חמד | אכ אשתו של פוטיפרע כתיב בפ"ב | טמ ח' | אטכמ תשנא את אחיך בלבבך | וביוסף וכו' | אטכמ וינחם | 4 אותם | מ ח' | א וידבר וגו' | כתי' | טב ח' | 5 וכתיב | אטכלמ ח' | מ"מ ארזם |

אלהים וכו' | אטכמ ח' | כתוב | רק מ | וחי וכו' | א וחי ימוך אחיך עמך ויכלכל וכו' | 6 ט וביוסף כתיב | ב יוסף וגו' | טמ את אחיו | אביון | ח' | השב | ע | א ח' | 7 קבו שישבעו | 8 אכמ אלא אמר | אט משביע אני | אכמ מצריים, ט מצרים | אט כמ אומרים (ט אומר) להם | 9 מיד | אטכ ח' | מיד הם | מ ח' | ט אומר | א והן | כ היה מלך | ולא וכו' בנין | מ ח' | 10 את | ד ח' | בנין | אטת ג' ד"א | אמר להם יוסף | א ח' | יוסף | מ ח' | קו אביו, ת אבינו | כאן | ד ח' | אני ירדתי | אדכמת ח' | כת כרחו | כרחי | ד ג' כי הוא השיעוני | 11 אטכמ שממקום | ד שם | וכן עשו לך | ח' | לו | אמ ח' | ט כענין שני | אב יוסף וגו' | 12 ממצרים | ט ח' | בחלקת וכו' לנחלה | טמ ח' | 13 ויהי | ק, ש"ג | יהי | 14 א אתכם וגו' | מ פקוד וכןבולק | אטכמ ויפקוד וכן בסי | אטכמ על הים | על וכו' | מ במדבר ויפקוד אתכם על הים | 15 טמ ויפקוד | אתכם בפ' | ב | ט ח' | א טכמ בנחל | אתכם | מ חזקונסו | 16 אטכל לעולם | מזה | כמ ח', ד ג' אתכם | מיד | ט מה | 17 אכמ אף | ד שאר השבטים | אכלמ שבטים | טמ ת"ל | זה | מ ח' | אתכם | כ ג' מזה שנים עשר | 18 ט אומר ענני כבוד היו שני | 19 אטכמ שני כי על וכו' | ציון | ל ג' וגו' | 20 לבא | מ ח' | כ תהיה וגו' | א יומם וגו' | 21 מ ח' וגו' ושמחת | אכ ישונו וגו' | ובאו וכו' | ט ח' |

מסכתא רייהי בשלח פתיחתא

וה' הולך לפניהם יומם איפשר לומר כן והלא כבר נאמר הלא את השמים ואת הארץ
 אני מלא נאם ה' (ירמ' כג כד) וכתוב וקרא זה ה' והוא ק' ק' ק' מלא כל הארץ כבודו
 (ישעיה ו ג) ואומר הנה כבוד ה' אלהי ישראל בא מדרך הקדים וקולו כקול מים רבים
 והארץ האירה מכבודו (יחזקאל מג ב) ומה ת"ל וה' הולך לפניהם יומם אמר רבי
 אנטונינוס המלך פעמים שהיה דן על הבימה ומחשיך והיו בניו מחשיבין אצלו אחר
 שנפטר מן הבימה הוא היה נוטל את הפנס ומאיר לבניו והיו גדולי מלכות קריבין
 אצלו ואומרים לו אנו נוטלין את הפנס ונאיר לבניך והוא אומר להם לאו לא מפני
 שאין לי מי שיטול את הפנס ויאיר לבני אלא הרי אני מודיע לכם חבתם של בני שתהיו
 נוהגים עמהם בכבוד וכך הודיע הקב"ה חבתם של ישראל לאומות העולם שיהיו נוהגים
 עמהם בכבוד ולא דיין שאינם נוהגין עמהם בכבוד אלא שממיתים אותם מיתות
 חמורות מיתות משונות זו מזו ולענין כן הוא אומר וקבצתי את כל הגוים והורדתיים
 אל עמק יהושפט (יואל ד ב) יכול על עבודה זרה ועל גילוי עריות ועל שפיכות דמים
 ת"ל על עמי ונחלתי ישראל ואומר מצרים לשמה תהיה ואדום למדבר שממה תהיה
 מחמם בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם. באותה שעה ויהודה לעולם תשב
 וירושלם לדור ודור ואומר ונקתי דמם לא נקתי וה' שוכן בציון אימתי וה' שוכן בציון
 ונקתי דמם לא נקתי (שם יש-כא): לא ימיש עמוד הענן, מגיד הכתוב שעדיין עמוד
 הענן קיים היה עמוד האש צומח. ד"א לא ימיש בא הכתוב ללמדך דרך ארץ מן התורה
 על ערבי שבתות עד שעמוד הענן קיים יהיה עמוד האש צומח.

14 באותה שעה. ספרי דברים שלג ד"ה כי דם עבדיו: 15
 ואומר וכו'. כג' הדפוס מוכח ג"כ במכילתא דרשב"י יתרו
 כ ו' ולשון רש"י יואל כנ"א: 16 מגיד וכו'. תוספתא סוטה
 פ"ד ה"ב, שבת כג, פ"ו וש"ס דף קעא וקעג ורש"י: 17
 ד"א. בא"צ מוחק מן ד"א עד הכתוב, וכן מוחק להלן המלות
 עד שעמוד וכו' עד סה"ד ואלה המלות האחרונות אינם גם
 במדרש חכמים וד"ל ולת"ר גירסא הישנה כתב בבה"מ דלפי
 הלשון הראשון עמוד הענן היה מאחר קצת עד שעמוד האש
 צימת וללשון האחרון להפך עמוד האש הקדים לצמוח ביום
 וכן ראוי להיות בע"ש.

בת"ל לב ח', וק בני | אטכ כדי שלא | על | מ עליו | אכ
 הפתח וגר' 1 יומם | טמ ח' | כ אי אפשר | 2 נאם ח' | טכ
 ח' | נאם | וכו' מכבוד | מ ח' | אט ואומר וקרא | כ אל זה
 והנה כבוד ה' ישכ בעלה וגר' ומה ת"ל | אט ואמר ואומר
 (א וגר') והנה | ק' | ל ב' וגר' | 3 ח' | אט ח' | אט ישראל
 וגר' | 4 א מה | יומם | אטכמ ח' | אט ר' אומר | 5 המלך |
 אטכ ח', ד המלך | פעמים | ד ח' | אדכמ שהוא | אכ
 בימה | מ ובניו היו | א והיה | אט מאחר | 6 מן וכו' היה | מ
 ח' | הוא | אטכ ח' | ק היה הוא | מ הפינס | ומאיר וכו' הפנס
 ש' ח' א ח' | כ ונאיר | טכמ לפני בניו | ט מלכו | וכוך
 קרובים | 7 ק ומאיר | כ ונאור | טכמ לפני בניך (ט בנך) |
 שיטול אותו | ויאיר לבני | ק ח' | א ויאיר לפני בני | ו ויאור | ט
 להודיע | 9 מ כבוד | אטמ כך, כ כן | ט הודיעם | ט חבתו | אטכמ לפני כל (טמ ח') אומות | העולם | ד ג' שהוא בעצמו הלך
 לפניהם | 10 ולא וכו' | א ואינן נוהגין וכו' | ולא וכו' בכבוד | כ ח' | ד שאינם עושים אלא וכו' | אטכמ ממיתין | 11 מיתות |
 דט ח' | ט ומשונות | ק מוז לוז | מ לכך, ט לענין כן, ט לענין מהו אומר | והורדתיים | דמ ח' | א והורדתם וגר' |
 12 יהושפט | ד ג' ובשפטי אותם שם על עמי ונחלתי יש' אשר פזרו בגוים ואת ארצי חלקו | 13 מ ועל נחלתי | ישראל | מ
 ח', אטכ ג' אשר פזרו בגוים | (א וגר') | ואומר | ט ואל | ד ומצרים | לשמה | במקרא: לשממה וכו' בתנחומא | טכ תהיה וגר' | א
 ואדום וגר' | ואדום וכו' | מ ח' | 14 מ וה' | לעולם ישב ונקתי | 15 וירושלם וכו' ודור | מ ח' | אכ ישב וגר' | ואומר | אכת ח',
 ש וכתוב | ונקתי וכו' | כ"ה קו אבל אטכמשת ונקתי דמם לא נקתי (א ג' וגר') אימתי וה' שוכן בציון (ותו לא) | וה' בפ' א
 וכו' לא נקתי | ל ח' | 16 לא נקתי | ק ג' כשינגם מהם | כ הענן וגר' | הכתוב | מ ח' | א הכת' עד שעמוד הענן | 17 כ ענן | לא
 ימיש | אטמ ח', כ בעמוד | מן התורה | מ ח' | 18 מ בערבי | עד וכו' צומח | למ ח' | כ ענן | טכ והיה, ד היה | כ אש

